

Háztartásoknak
ajánlatik a legjobb porosz
LOUISENGLÜCK-SZALONSZÉN
50 kgr. zsákokban pinczébe szállítva a frt 1.05, egész fuvarban a frt 1,
Gutmann testvérek köszén-telepei.
Zweig Lajos, mérleg-utca 2.
2379

ALSÓ INGEKET,
merino, selyem, crep-santó, gypju és flanelből, — 80 krtól kezdve — minden áron szinte hozzá illő
nadrágok, vadászati mellények,
cachnek, fél selyem 1 firtól kezdve, egész selyem 2 firtól kezdve minden áron, nagy választékban található
Hollós J.
fehérmű és uri divat-tárában Budapest, Dorottya-utca 12. sz.

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III. országos tüzoltó-gyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.
Walser Ferencz
első magyar gép- és tüzoltó-szer-gyár harang és ércöntődéje
BUDAPESTEN, ajánlja szabadalmazott új szerkezetű
fecskeendőt,
tüzoltó-egységek legénységi felszereléseit, vállalkozik kutak, szivattyúk és harangok készítésére, jótállás mellett a legújanyosabb áron.
Mintaszerelek, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.
Községek és egyesületeknek részletfizetésre külön megegyezés szerint.
Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízű és versenyképességeért, első díjakkal jutalmazva.
2437

Szép, jó és dús választék található
Deák Testvérek szűcs-árusoknál
Budapest, vaczi-utca 17. sz. alatt,
mindennemű női bársony, legújabb selyem és posztó bundák, ugyancsak férfi utazó és városi bundákban, nemkülönbön karkostyúk, galér, lábszár, lábkar, angora szőnyeg s még több e szakba vágó cikkekben.
A tavasszal történt tetemes bevásárlásunk s az ennél elért mérsékelt árak, lehetővé teszik azt, hogy úgy minden darabnak jó és izléses kiállítása, mint mérsékelt, áránál fogva azon előnyben részesíthessük tisztelt vevőinket, hogy ez által oly tárgynak lehessen birtokába, mely minden tekintetben kívánásának megfelel, s több éveken át, szépség és jószágát megtartva használható legyen, s még a valódiságáért kezességét is vállalunk.
Videki megrendelések beküldött mérték után, pontosan és gyorsan eszközöltetnek.
2483-6

Grünwald Henrik

2297-9
sírkő-raktára
Budapest,
főher. Mária Valéria-utca 9. sz.,
Lévay-féle házban,
ajánlja gazdagon ellátott
síremlék szobor-raktárát
granit, vörös és szilészi márványból, egymint homokkőből, mindenféle alakban és nagyságban.
Fentemlített munkák architektai rajz szerint legpontosabban készíttetnek és a lehető legolcsóbb áron szállíttatnak.
Mintarajzok kívánatra díjmentesen és ingyenküldetnek.

EPILEPSIE
(nehézkör) levél után gyógyított dr. KILLISCH klóroformos orvosi által, Pest, Stadban, Drezda mellett (Sász. országban). Már 8000-nél többen sikeresen gyógyultak.

Bécs legolcsóbb forrása.
Az első és legnagyobb császári, királyi,
FOGL E. féle udvari fehérmű-gyár.
Központ: Bécs, Mariahilferstrasse 25.
elad és szállít, utánvét mellett is levelel megrendelésre, a legolcsóbb leszállított áron kezesség mellett: fehér és legdivatosabb színes férfi-ingekeket, shirtingből, gallérral vagy a nélkül 1 1/2, 2, 3 firtól a legfinomabbak; ugyancsak oxford-, rumburgi vászoningeket, melyek mindentől meg egyszer annyiba kerülnek, áronként csak 2 1/2, 3, 4, 5-6 firtól a legfinomabbakat (a nyak bősége megjelölendő); női vászoningeket, pongyolazubonykákat, áronként 1 1/2, 2, 3 firtól; gazdag himzésű 4-5 firtól; férfi vagy női lábravalókat 1, 2-3 firtól; alsó szoknyákat 2, 3, 5-6 firtól; gallérokat tucetenként, kézenként 1/2, tucetenként 2-3 firtól; vászon- vagy batiz-szekendőket, fehér vagy színes szállel, tucetenként 2, 3, 4-7 firtól; női vagy férfi-lábranyak, tucetenként 4, 5, 6-8 firtól; egészszög-mellényeket, szívet lábravalókat 1, 1.50-3 firtól; nyakraválókat 1/2, 1-2 firtól a legfinomabbakat; női háló-köntösöket, színesek vagy fehéreket 3.50, 4, 6 firtól.
Törülközők, abroszok, asztalkendők, lepedők szabott áron.
Levelek kiházasítási árjegyzék, stb. végett.
FOGL E., cs. k. hites becsmester és cs. k. udvari fehérmű-szállítóhoz intézendők.
2337 9 Bécs, Mariahilferstrasse 25.

Valódi hajfonatok

rőfnyl hosszuk, teljes és valódi ép emberhajból, szálard, tartós munkáért kezességet nyújtva, csak
frt 2.50-3
Kívánatra még szebbek is, minden színben:
frt 3.50, 4, egész 5 firtól
a legzebbek. Videki rendelvények egy hajminta beküldésével pontosan és teljes melegegésére utánvét mellett eszközöltetnek. Nemtetsző tárgyak a kezességesebben becsorótnak.
LÖWENBEIN J.
Budapest,
Kis-mező ut. 30. I. emel.

A FRANKLIN-TÁRSULAT nagy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:
KULIFFAY EDE.
A szabadság hősei és vértanúi.
Két kötet.
Ára fűve 1 forint.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre... 12 frt fél évre... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre... 8 frt fél évre... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre... 6 frt fél évre... 3 *

45. szám. — 1876.

Budapest, november 5.

XXIII. évfolyam.

A DEÁK-SIREMLÉK TERVEZETEI.

HALOTTAK emlékének kegyeletes napján emlékezzünk meg a nemzet nagy halottjáról, ki a fővárosi kerepesi temetőben nyugszik ideiglenes sírjában. A nemzet méltó diszszal kívánja a sírok hazájában is fentartani Deák Ferencz emlékét s a hamvainak befogadására szánt mauzóleum költségei 100 ezer forintban vannak megállapítva. Emlékezzünk rá olvasóink, hogy a tervekre hirdetett pályázat kiválóan sikerült, mert a kitűzött három jutalomra

érdemes minták érkeztek be, sőt a bíráló bizottság egyet még a jutalmazottakon kívül is oly kiváló elismerésben részesít, a mely mindenestre felköltheti a tervezet iránti érdeklődést azokban, a kik az országgyűlés szünetelése alatt a képviselőházban kiállított mintázatokat természetben meg nem tekinthették.

A kiállított s valóban szép tervek közül ez alkalommal kettőnek rajzát mutatjuk be.

Az egyiket, mely D. F. jelíggel pályázott, az országos síremlék-bizottság, a bíráló bizottság javaslatára az első díjjal (2500 frank) jutalmazta. Szerzője Gers-

ter Kálmán, budapesti fiatal műépítész, ki tanulmányait a bécsi művészeti akadémián Hansen tanár vezetése mellett végezte.

Javaslatának indoklásában a bíráló bizottság úgy nyilatkozik e tervezetről, hogy mindnyája között ezt a pályaművet találta olyannak, mely a kellő nyugodtság hangulatának felkeltése mellett a kül- és belformák összhangját határozottabb mérvben és az alkatrészek szerencsés kifejlesztésében tünteti fel. Mindamellett azon ohajtását fejezte ki a jury, hogy kivétel esetében a kupola monumentalisabb stílusban volna ékítendő s el kellene hagyni a kőből ter-

A DEÁK-MAUZOLEUM TERVEZETE, GERSTER KÁLMÁNTÓL.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten az 1877. évre megjelent

NAPTÁRAK JEGYZÉKE.	
István bácsi naptára XXII. évf., alapítá Májer István, szerk. Kóhalmi K. J. Képekkel. Fűzve 50 kr.	
Protestáns új képes naptár, új folyam, V. év, képekkel. Szerkeszti Dusz Sándor. Fűzve	50 kr.
Falusi gasda naptára, XIII. évfolyam. Szerkeszti Madai Isidor. Fűzve	80 kr.
Láderos-naptár, XVI. évfolyam. Képekkel. Fűzve	60 kr.
Honvéd-naptár (együttel katonai naptár), szerkeszti Aldor Imre. X. évfolyam. Fűzve	60 kr.
Népszóló naptára, képekkel, szerkeszti Aldor Imre. IX. évfolyam. Fűzve	40 kr.
Kossuth-naptár, szerkeszti Honfi Tihomér. VII. évfolyam. Fűzve	40 kr.
Nemzeti nagy képes naptár (szelött Jóbarát-naptár). XIV. évfolyam, számos képpel. Fűzve	1 frt.
Nők naptára, szerkeszti Benicsky I. IX. évfolyam. Fűzve	60 kr.
Borászati naptár. A földm. m. kir. miniszter megbízása folytán szerkeszti dr. Nyáry Ferencz IV. évfolyam. Fűzve	80 kr.
Deák Ferencz naptár, szerkeszti Aldor Imre. Sok képpel	50 kr.
A magyar nép naptára, szerkeszti Tatár Péter. Képekkel. Fűzve	30 kr.
Iparos naptár, szerkeszti Gelléri Mór, az »Alföldi Iparlap« szerkesztője. II. évfolyam. Fűzve	50 kr.
Nevelésünk! Új humoristikus naptár, IV. évfolyam. Fűzve	40 kr.
Határvidék-naptár, hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok stb. számára. Kemény két. 1 frt	20 kr.
Naptári jegyzék-könyveske gasdák számára. Szerkeszti Jurenák Aurél, VI. évf., Kőve	1 frt.
Új falli naptár, egész év	20 kr.
Neuer illustrirter Volkskalender für Ungarn und Siebenbürgen, XI. Jahrgang. Geheftet	50 kr.
Neuer Wandkalender, ein ganzer Bogen	20 kr.

vezett terjedelmes terrasz-épitményt, melyet földből rakott megfelelő alap által lehetne helyettesíteni.

Ily föltétel mellett a bíráló bizottság a tervezetet a kivitel alapjául ajánlotta az országos bizottságnak, azon reményben, hogy a javasolt egyszerűsítés és az anyagban való gazdálkodás mellett lényeges megtakarítás lesz eszközölhető s a tervezett mű a megszabott 100.000 frton is végrehajtható volna.

A siremlék két méter magas, huszonnégy méter és szintoly hosszú terrasz-alaku alépitményen nyugszik, melyre mind a négy oldalról 12 lépcsőfokon juthatni fel. A lépcsőket fekvő oroslánok, a terrasz 4 sarkát pedig káros obeliszkek díszítik, melyek megfelelően emelik a siremlék körvonalainak gazdagságát.

Az épület törzse köb-alaku, oldalain kis kiszögellő építményekkel, ezek képezik két oldalt az épület belsejében létesítendő szoborfülkéket, az oltár helyét és elől a főkupuzatot.

Különösen sikerült a főpárkány, ugy szintén a tagozott és doriai oszlop-pillérekkel díszített kupola dobjának megoldása, valamint magának a kupolának szép arányokban való alakítása, melynek emlékszerűbb díszítésére — mint halljuk — a tervező hajlandónak nyilatkozott.

A törzsepitmény négy sarkára négy, a nagy halott kiválóbb erőnyeit jelképező szobormű alkalmazása tervezetik, a kupola tetejére pedig egy bronz-ból öntendő angyal lebegő alakja, kezeiben az örök élet jelvényével és a polgári erény koszorújával.

Az épületnek csinnal tervezett belsejében, a kupola alatti köralakú nyíláson le lehetne tekinteni az egyszerű diszkoporsóra, mely a haza bölcsének földi maradványait foglalná magában.

Az egész siremlék olasz renaissance stýben van tervezve, magassága 24 méter, szélessége 9 $\frac{1}{2}$ méter.

Ez a díjnyertes pályamű nem első sikere a fiatal hazai műépítésznek. Mint halljuk, ugyan ő nyerte el múlt évi május havában a debreczeni új főreáltanodai épület tervrajzaira hirdetett pályázat alkalmával a 2-ik pályadíjat.

Másik rajzunk Schickedanz, szintén fiatal hazai műépítésznek siremlék-tervezetét ábrázolja, mely „Pietas” jellegű pályázott. E pályamű magas és diszes ravatal alakjában nyílt mennyezet alatt helyezi el a nagy hazafi koporsóját, hogy lássa mindenki őt, kinek hamvai mintegy ereklyetartóban lennének elhelyezve a költői hatása emléképületben. A koporsó lábánál négy szárnyas génusz áll őrt s a szobrásznak a négy ifjú alakban bő alkalma volna a gyász jelenéseit megtestesíteni. Négy kandelaber áll ugyanott s az épület alsó részén egy dombormű van bronzból: a királyné történeti emlékévé lett koszorúja. E költői hatása miúl a jury ítéletét megelőzőleg ellentétes vélemények nyilvánultak a hazai sajtó közlönyeiben. Ereklyetartó formáját egy rész határozottan elejtendőnek, mások époly határozottan alkalmoszerűnek ítélték. Ha jólvagyunk értesülve, az eltérő vélemények hozzá a bíráló bizottság kebelében is tovább folyt, mely hivatalos jelentésében végre is sajnálkozását jelentette ki azon körülmény fölött, hogy a kiadható pályadíjak korlátolt száma miatt a tervezetet jutalmazásra nem ajánlhatja. Végrehajtását

ugyanis egyrészt túlköltséges volta, másrészt a tervezett mű méretei és külalakja között mutatkozó aránytalanságmíatt nem javasolja, de ez a pályamű — ugymond a jelentés — mindamellet művészi koncepció és alakítás, valamint ornamentalis dísz és színhatás tekintetében versenytársai között első sorban áll.

Azzal végzi jelentését a jury, hogy a szóban forgó pályamű nagy tehetségű szerzőjét méltó elismeréssel kiemelni kötelességének ismeri.

A művészi ihlet perezeiben fogamzott tervek nem oly gyakoriak, hogy e tervezet meg ne érdemelné, hogy szélesebb körben is megismerjék. Schickedanz, a fiatal műépítész neve már a Batthyány-mauzóleum tervezete által ismeretessé lett s a jelen pályázatnál sem kizárólag a műépítészeti művészi szempontjai, hanem jó részt gyakorlati tekintetek: a terv drágasága, égalji viszonyaink, melyek az ily nyílt építményeknek nem kedvezők, eredményezték azt, hogy jutalom helyett az erkölcsi elismerés kitüntetésében részesült.

Bennünket egyrészt a sikerült tervezet rajzának közlése, másrészt a bíráló bizottság hízegő nyilatkozata fölment azon kísérlet alól, hogy a tervezet részletes leírásába vagy kivihetőségének taglalásába bocsátkozzunk. Ha a bíráló bizottság ítéletének fészegetése vagy felülbírlata általában helyén van is, ez csak szakközölnynek lehet feladata.

Mi azon öröndetes tény kiemelése szorítokozunk, hogy a kitüntetett négy pályamű szerzői közül három hazai műépítész, s hogy a bíráló bizottság által mellőzött pályaművek közül is nem egy volt olyan, mely figyelmet keltett a szakértők körében s a hazai műépítészeti újabb lendületére is következtetést enged vonni.

Zúgó vésznek...

Zúgó vésznek szárnya csattog,
Meg-megrázza ablakom;
Zúgó vésznek csattogását
Elborongva hallgatom.

Látom a mint jó keletről,
Barna szárnyán vér csepeg;
S hallom, a mint bős dühével
Le-lecsap a fergeteg.

Látom ott a pusztá földet,
Mit hatalma elsepert;
S hallom azt a síró szellőt,
Mely a rom felett kesereg.

Hajh, kialszik-e ez a vész
Tul a bérczek oldalán?...
Vagy dühöngő lángja felesap,
Homlokodra — oh hazám!...

S a sebet, mely meg se gyógyult —
Elphínt csak — kebleden:
Úszke újra égetendő,
Hogy örök sebed legyen?!

Hajh! ki tudja: mi van írva
Fenn a csillagok felett?
Hogy fogod megünnepelni,
Majd a másik ezredet?...

Önmagamtól kérde kérdem,
És szívem rá elszorul....
Mintha látnám a kezét, mely
Már kinyújtva ostroml!...

Mintha látnám azt a felhőt,
Mely ott függ fejed felett....
Tőre a mint ki-kivillan,
Könye a mint megered!...

...Mennyi vér, és mennyi könny,
Ezredévek lánczora!...
Es e vérnek és e könnynek,
Vége nem lesz már soha?!

Küzdelemből küzdelembé
Hajt a véget, oh honom!
...Ah de lelked felmagaslík
Mindennütt, mint bérczorom!...

Zúgó ár, hab — elseperhet,
S hadd seperjen — sok gyomot!...
De tenéked, — lelkem érz: —
Állanod kell! — állanod!

Illyés Balint.

Az amerikai vadásztársaság.

Mayne-Reid után
Vajda Jánostól.

VI.

A vadász a csapdában.

Az amerikai fekete medve egyike a legismertebb állatoknak Amerikában. Egy tekintet elég arra, hogy megkülönböztessük az európai barna medvétől. És pedig nem annyira színére mert vannak közöttük barnák is, mint inkább alakja szabályosságára és szőrmeje fényére, nézve különbözik ez utóbbiaktól. De még amerikai hasonmúitól is könnyű megkülönböztetni. Amerikának ugyanis még három fajta van ő kivüle. A szürke (ursus ferox), a barna (ursus arctus) s a jégsarki medve (ursus maritimus.) A szürkéről már emlékeztünk; a fekete medvéről most csak annyit jegyzünk föl, hogy szőre rendszeren végigfekete, kivéven orrát, mely csaknem homlokáig vörösbarna szokott lenni, a hol egyszersmind szőre rövidebb és simább. Vannak egyebiránt némely tájakon barna, sőt fehér pettyűek is, de ez utóbbiak igen ritkák.

A fekete medve mindenevő; egyaránt él hussal, növényvel, dióval és gyökérrel. De legjobban szereti a mézet, s a hol méhrajt talál, annak neki esik, ha csak szerét ejtheti. Ezeket nem óvja meg inycenzségétől semmi, még a fa magassága sem, ha csak a nyílás nem oly szűk, hogy azon be nem hatolhat. De még ez esetben is olykor sikerül neki az üreget éles körmeivel szélesebbre vájni. A méhek fulánkjától vagy haragjától mit se kell tartania, sűrű szőre és bőrének durvasága elegendő vertet képeznek ezek gyöngye fegyverei ellenében.

A fekete medve Amerika minden nagy erdőségében föltalálható, míg a szürke csak a Mississippí nyugoti tájain, s a barna Amerika északi részében, a fátlan sivatagokon tanyáz. Fekhelyül többnyire valamely odvas fát vagy valamely levágott törzset választanak, ha t. i. az odu elég nagy és oly helyen van, hogy nem tűnik szembe. Ha a talaj természete engedí, olykor valamely sziklabarlangot is választanak tanyául, a hol már nagyobb biztonságban van-

nak, mert ha például valamely fában fölfödik őket, akkor veszve vannak.

A medve vadászatának módja nem igen különbözik a rókaétól s vadmacskától. Utána éresztenek egy falka kopót, hogy valamely szirt vagy fa üregébe menekülni kényszerítsék. Kopó előtt rállónek, s ha fába menekül, akkor azt levágják. Olykor ki is füstölík, és ez utóbbi módot használják arra is, hogy barlangjából kieseljék, de ez esetben, ha az első kísérlet nem sikerült, akkor le kell mondani, mert nincs oly eb, mely meg merné támadni barlangjában.

Cserkészeten nem támadja meg a vadászt, hacsak még nem sebesítik, vagy utját nem állják, de ekkor aztán rettenetes. Ha első lábával megragadta az embert, nem igen bocsájti el, míg össze nem zuzta vagy meg nem fojtotta. Fogait nem használja, mint a szürke medve, csupán karjai izomerejére támaszkodik. Orra igen érzékeny, s ha ellenfele ügyes és e részét találja, akkor megnyerte a csatát. Ha csak jót ütken orrára, azonnal elbocsájti áldozatát és ijedten szalad világgá.

Megejtésének egyik módja még a csapdában való fogás, ha tudniillik valami óriás faderakat olykép helyeznek el, hogy az egy, a csalétekre alkalmazott legesekeleybb nyomásra lezuhan és összezuza az alája került vadállatot.

Redwoodnak volt egy ilyen ifjúkori kalandja és azt elmesélni ajánlkozott. Körébe ültünk pisálkól tüzünk mellett, és a következőkép adta elő.

„Ez bizony még serdülő ifjúkoromban történt. A tennesseei hegyekben növekedtem, közel a hasonnevű folyamhoz. Még alig látszóttam ki a földből, már fölbreedt bennem a vadászat szenvedélye. Tizenkét éves koromban egy fekete medvét ejtettem el. De a mint korban előhaladtam, a medvék nagyon megfogytak szülőföldemen, és ugyancsak ritka dolog volt egyet löni közülök.

A mint egyszer egy kis patak szélén botoráltam, — öreg édes anyám laka ugyanis nem a Tennessee, hanem egy ebbe ömlő patak partján állt — egy medve nyomára akadtam. Világosan ki lehetett venni lába nyomát a sáros földön, és én a patak szélén mentem több mint egy mérföldet. Itt aztán egy sűrűn benőtt mélységben elveszték a nyomok.

Ez a hely teljesen járhatlan volt a tuskés sűrűség miatt. Már épen vissza akartam fordulni, midőn egy félig ledült nagy fát pillantottam meg, melynek egyik vége a sűrű csaltban tűnt. De vastagabb fele sáros és ronda volt, mintha valami állat azon mászkált volna. Föl-másztam e fára és nagy ügygyel-bajjal behatoltam a sűrűbe.

Itt egy függőleges sziklát s abban egy barlangot pillantottam meg, melynek szája előtt a terség egészen le volt tiporva a medve által. Semmi kétség, ez a medve barlangja.

Nem éreztem ugyan semmi legkisebb vágyat abba hatolni, de távozni sem akartam. Remélvén, hogy a medve ki fog jönni, hason feküdtem a nyílás előtt és fölhúzott sárkány-nyal lestem, hogy mikor tolja ki az orrát elibém. De hasztalan vártam egész estig, semmi sem jött, és én haza mentem, elhatároztam magamban, hogy másnap újra kezdem a kísérletet.

Másnap visszatértem, de ezuttal már nem akartam tetlen maradni, elhozam magammal baltámat, azon czélból, hogy a barlang elé csapdát állítsak. Egy kis czukor-szörpöt és frs máltát is hoztam csalétkül. A lehető legkevesebb zajjal fogtam munkához. Egy óra alatt készen voltam vele. De nem volt könnyű földat föl-emelni a nagy darab szálát. Mindazáltal az sikerült mégis egy csigaféle készülék segítségével, melyet magammal hoztam, a mellett, hogy

izmaim összes erejét is össze kelle szednem. Ha az óriás sulyok a medvére zuhan, bizonyosnak tartám, hogy nem kell több neki.

Minden készen volt és már semmi sem hiányzott egyéb, csupán elhelyezni a csalétket. Oda csusztagt tehát a csapda középebe, és épen a szörp és a málé elhelyezésével foglalkoztam, midőn hátam mögött rettenetes szuszogást halllok. Ez a medve volt. Megfordultam, hogy jobban szemügyre vegyem, mert eddig csak a barlangszótétemben láttam a fenevadat, midőn hirtelen nagy ütést érezek czombjaimon és hanyatt esem, mint egy zsák.

Azt hittem, hogy valaki hanyatt rántott hátulról, de ennél is nagyobb baj esett. Saját csapdám gerendája ütődött le rám, s egész sulyával nehezült lábaimra. A mint ugyanis hirtelen visszafordultam, félreütöttem a tartót, s a gerenda lecsapódott.

Első pillanatra nem is igen borzadtam el e véletlen miatt, azt gondoltam, hogy mihelyt kivonhatom magam a fatörzs alól, azonnal ismét rendben lesz minden. Annálfogva minden erőmet összeszedtem, hogy ez sikerüljön. De hasztalan. Nem bírtam kimenekülni. Lábaim oly alaposan oda szorultak, hogy azokat mozdítani sem voltam képes, és minél inkább erőlködtem, annál rosszabb volt. A legkisebb mozdulat oly fájdalmat okozott, hogy ordítottam kinomban. Meg voltam fogva saját csapdában.

S ekkor hajh! megvallom, félni kezdtem. Az egész környékem nem volt más lakás, csak szegény öreg anyámé, s attól egy jó félóránnyira voltam. Anyám egyedül volt, de kimaradásom nem nyugtalaníthatá, mert az már máskor is történt, hogy két-három nap kimaradtam a vadászaton.

Csak egyetlen esélyem marada fönn a menekülésre, ha t. i. valamely szomszéd a patak hosszában érte sétálna. De a legközelebbi szomszéd másfél órányira lakott, és ha senki erre nem vetődik, akkor vagy éhen halok, vagy a medvék fölfalnak. Ekkor aztán elkezdtem tartkoni szakadtából kiáltozni, és nemis hagytam abba, míg erőm teljesen ki nem merült bele.

Az éj megjött, a leghosszabb éj teljes életemben, még mindig a földön feküdtem, iszonyu kínok közt, semmiben sem lelve szórakozást, hacsak nem a baglyok huhogásában. Időnként hallottam a medve szuszogását, és földeztem, hogy — nagyobb vigasztalásomra! — ketten voltak. Fekete szőrme ideomtalan nagy testeik minden mozdulatát figyeltem kísértem, mint éktelen alakatlan árnyak tévelygtek az éj sötéteben. Ugy látszik, megszokták kiáltozásaimat és nem igen akartak félni tőlem, mert időnként közel jöttek hozzám és hátulsó lábukra állva, nézegettek, mint a macskák a maguk prédáját. A virradat szürke fénye kezdte derengeni, midőn az egyik medve oly közel jött hozzám, hogy azt hittem, meg akar rohanni. Szerencsére karabélyom közel volt hozzám, a nélkül, hogy föltűnő mozdulatot tegyek, kezembe vettem azt, és egyik vállamra is lehetőleg fölébb húzva, czélba vettem a medvét épen hevederen.

Alig volt négy lépésnyire a puskám végétől, de bele is ment az egész töltés fojtásostól, mindeztől, s úgy a földre zuhant, mint valamely ökor, mikor a mészáros taglóval leüti. Mindjárt észrevettem, hogy nem is fog többé fölkelni. Bármily kényelmetlen volt is helyzetem, sikerült újra megtöltenem, mert jól tudtam, hogy a medve egyike a másikért halálra harczol s jól tudtam, hogy a másik meg fog támadni. Ez e pillanathban épen nem volt jelen, de csakhamar megjelent előttem, a mint a pataktól visszaérkezett. Nyugtalanokodva kísértem egyik szememmel, puskámat képmöhöz fogván, készen a lövésre. A mint megpillantá társa hulláját, indulatosan

kezde dörmögni, s megállapodott. E látvány igen meglepette, de mozdulatlanlása csak egy percig tartott. Irtoztatóan kezdte bögni, társára borult és azt egy ideig szagolgatta. Semmi kétségem nem volt az iránt, hogy néhány másodperc múlva rám fog ugrani, de szerencsére gyorsabb voltam nálánál, és egy golyót bocsájtottam egyik szemébe, mely agyveléjén átfuródva, nyakában állott meg. Ez elég volt; nagy örömömre élettelen rogyott le társa hullájára.

Már most az igaz, hogy megöltem a medvét, de mi haszna, ha nem bírtam szabadulni a csapdából? A milyen nagy kínokat szenvedtem, s a mily kevés kilátásom volt a szabadulásra, tán jobb is lett volna, ha a medvék hamrjában fölfalnak. De hiába, tudjuk, az ember soha sem mond le előbb az életről, míg arra kényszerítve nincs, én legalább így gondolkodom, és elhatároztam, hogy élek, a mig lehet. Éhes voltam, mint a farkas. A két medve előtem feküdt, mintha csak Tantalus kínjaira lettem volna kárhoztatható, nem érhetvén el kezemmel egyiket is. Nagyon szívesen megettem volna belőlük egy darabot egész nyersen is, ha kezemügyébe esnek, de az volt épen a bökkenő, hogy 2—3 lépésre voltak tőlem.

Hanem az igaz, hogy a szükség a leleményesség szülője, s én is gondoltam ki valamit. Eszembe jutott, hogy kötelet is hoztam magammal, mely a csapda készítéséhez szükséges volt. Ezt sikerült megkaparitanom. Egyik végére hurkot kötöttem, és vagy huszszori hasztalan kísérlet után végre sikerült a hurkot az egyik medve fejére rántanom és aztán addig huzkodtam azt, míg a kisebbiket magam elé fordítanom sikerült. Elővettem bicsekamat és kivágván a nyelvét, azt azon nyersen megettem.

Az egyik szükségnek eleget tettem, de a másik, sokkal nagyobb, a szomjúság is jelentkezett. Gégém a sok kiáltozásban szörnyen kiszáradt. Mindössze azt tehettem, hogy készem aczelát végig nyalogattam. Ekkor aztán elkezdtem újra kiabálni, negyed óránkint szüneteket tartva, és aztán megint újra kezdve. Már két órája mult körülbelül, hogy a nap fölkelt, épen abba hagytam a rikoltozást, midőn nem sokára ugy tetszett, mintha valami hangot hallanék, mely szavamra felel.

Képzeltetik önök, hogy ugyancsak hegyeztem füleimet, szívem ugy dobogott, mintha szét akarta volna repeszteni mellemet. Teljes erőmből kezdtem újra kiabálni, aztán hirtelen elhallgattam.

— Hogy az isten áldja meg! — kiáltá valaki, — mi baja, hogy így sikoltoz?

Ismétlém: hap, hap! ide, ide!

— Ki lármáz itt leszek, — felelé a szomszéd, — de nem könnyű dolog ám e csaltion átvergődni. Ön az, Redwood, mi történt önnel?

Hej, átkozott tuskék!

Hallám, a mint a szomszéd nagy recsegés közt törtetett felem. Csak akkor hittem, hogy megszabadulok, mikor Cazezt magam előtt láttam.

A jó ember aztán kiszabadított, de lehetetlen volt lábamra állnom. Kocsin vitt haza anyámhoz, a hol aztán hat hétig feküdtem, mialatt teljesen lábra állottam.

S ezzel véget ért Redwood elbeszélése, s mindnyáján azzal a gondolattal mentünk aludni, hogy mily erős lehet a vadászat szenvedélye oly emberben, kit hasonló veszélyek annak további gyakorlatától el nem rettentenek.

Képek Dalmáciából.

II.

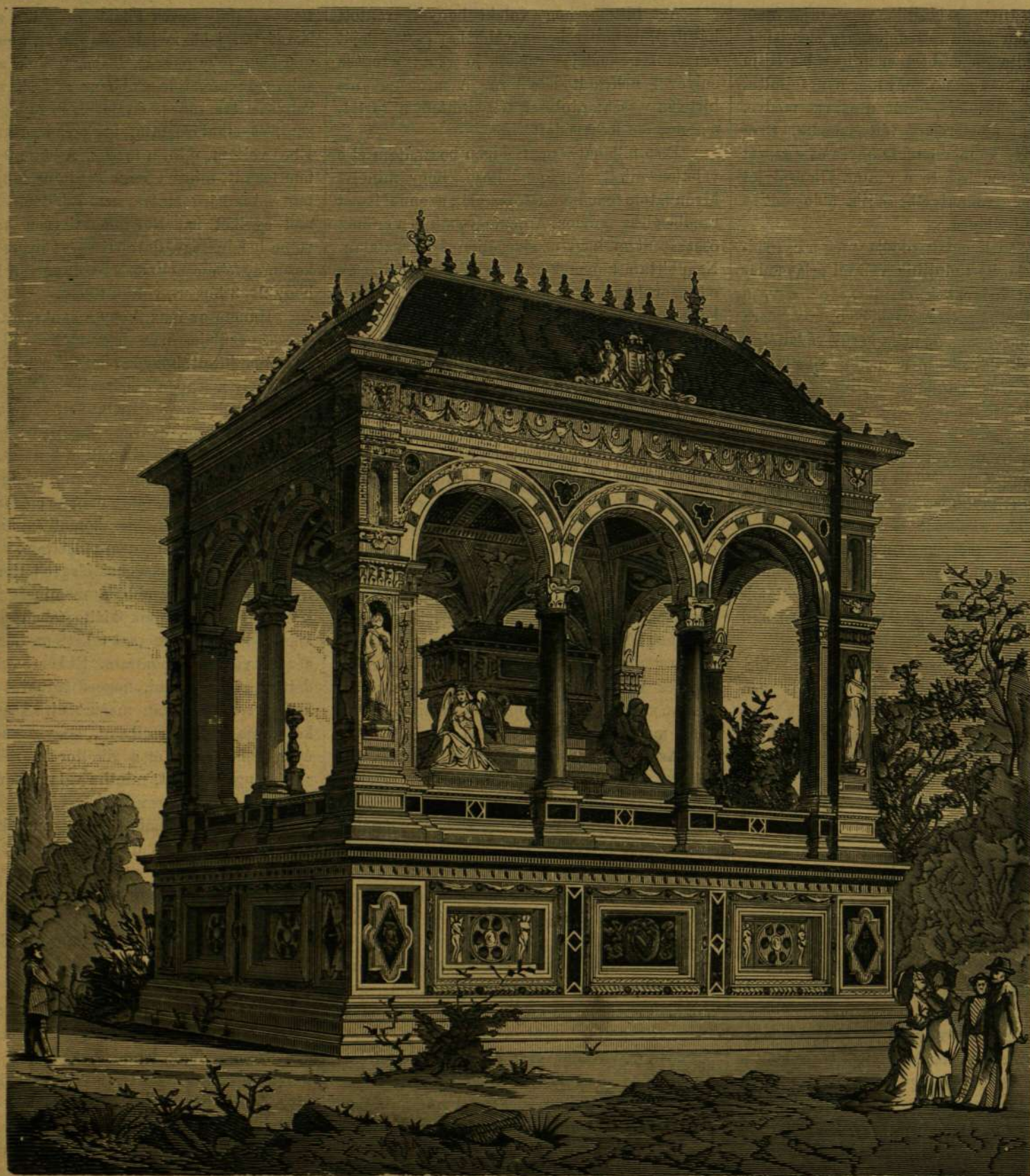
Zára

A régi Dalmáciának Spalato, vagyis a rómaiak Salonaja volt a fővárosa, a mostaninak pedig Zára. Termékeny partvidék, zordon hegygerincek és a tenger között igen szép, festői tájon terül el a parton a ligurinok egykori s az ország jelenlegi székhelye, az erős Zára, mely-

kupjai, tornyai és magas fedelei s a sok régi palota és nyilvános épületek. Barátságos utcák vezetnek a Signoria-térre, mely kölapokkal van burkolva, s melyet rajzban is bemutatunk olvasóinknak. E tér meglehetősen ép állapotban maradt fenn korunkig s Felső-Olaszország nagyobb városaira emlékezteti az utazót. Nem nagy terjedelmű, szabályos négyszögű s földszet két régi műemlék képezi, melyek közül az egyiket könyvtárrá alakították át, hajdan pedig tanácsteremül szolgálhatott a proveditore generale és az ország követi számára. Ott

nagyon élénk s a város összes mozgalma és elevevénye itt összpontosul.

A természet Zarából félszigetet alkotott; a velenceiek, biztonságuk érdekében, valóságos szigetté alakították azt s teljesen körülvették köfállal, melynek szép boulevardjai az egész várost meg lehet kerülni. A városba négy kapun át jut az ember; azok közül kettő, a San Cryso-gone vagy más néven a Tengeri-kapu és a Szárazföldi-kapu (Porta di Terra Firma) megérdemli, hogy közelebből szemügyre vegyük. Az első egy régi római kapu, melynek egyetlen

A DEÁK-SIREMLÉK TERVEZETE, SCHICKEDANZTÓL.

nek lakói legszorgalmasabbak és legtöbbféle ipart űznek az egész országban. A város egész környékét Signig, Klisszáig, Kninig stb. morlákok lakják, kik sajátos nemzeti viseletökben, zordon, marcsona tekintetökkel gyakran ögyelegnek, főleg vásárok idején, a kis főváros utcáin. Zára közelében fekszik Poglizza is, mely mint miniature-köztársaság több századon keresztül fenn tudta tartani magát; végre közvetlenül Zára kapui előtt az albánok alapítottak egy kis gyarmatot.

A vár falain belül magasan emelkednek a képekben és ereklyékben gazdag templomok

hirdették ki a törvényeket s olvasták fel a fegyelmi ügyekben hozott ítéleteket. Az épület belseje rideg és üres; összes diszitményét egy óriási régi kályha és egy hatalmas kőasztal képezi, mely czimeres griff-alakokon nyugszik s melyen a következő felirat olvasható: „Hic regimen purum magnaue facta manent.”

A Signoria-tér ábrázoló rajzon balfelől a város első kávéházának csinos kioskja látható, mely majd mindig tele van osztrák-magyar katonatisztekkel; ez a hely mondható a város szívének; idáig nyulik a Corso, és az esti órákban, mikor a séták ideje kezdődik, az egész tér

hatalmas ívét korinthis oszlopok tartják s ugy látszik, hogy hajdan fogadalmi épület volt, melyet egy Melia Anniana nevű nő emeltetett férjének Loepiciusnak emlékére; a homlokzatán olvasható felirat legalább ezt bizonyítja s egyszerűsége arról is értesít, hogy mellette hajdan köztér volt. Azt mondják, hogy ez a kapu még a régi Oenona városból maradt fenn és nem valószínű, hogy a velenceiek, mikor a város körfalát építették, belevették a régi kaput is, és szokásuk szerint trophaeummá (diadal-ívvé) alakították azt.

A szárazföldi kapu, melyet második rajzunk

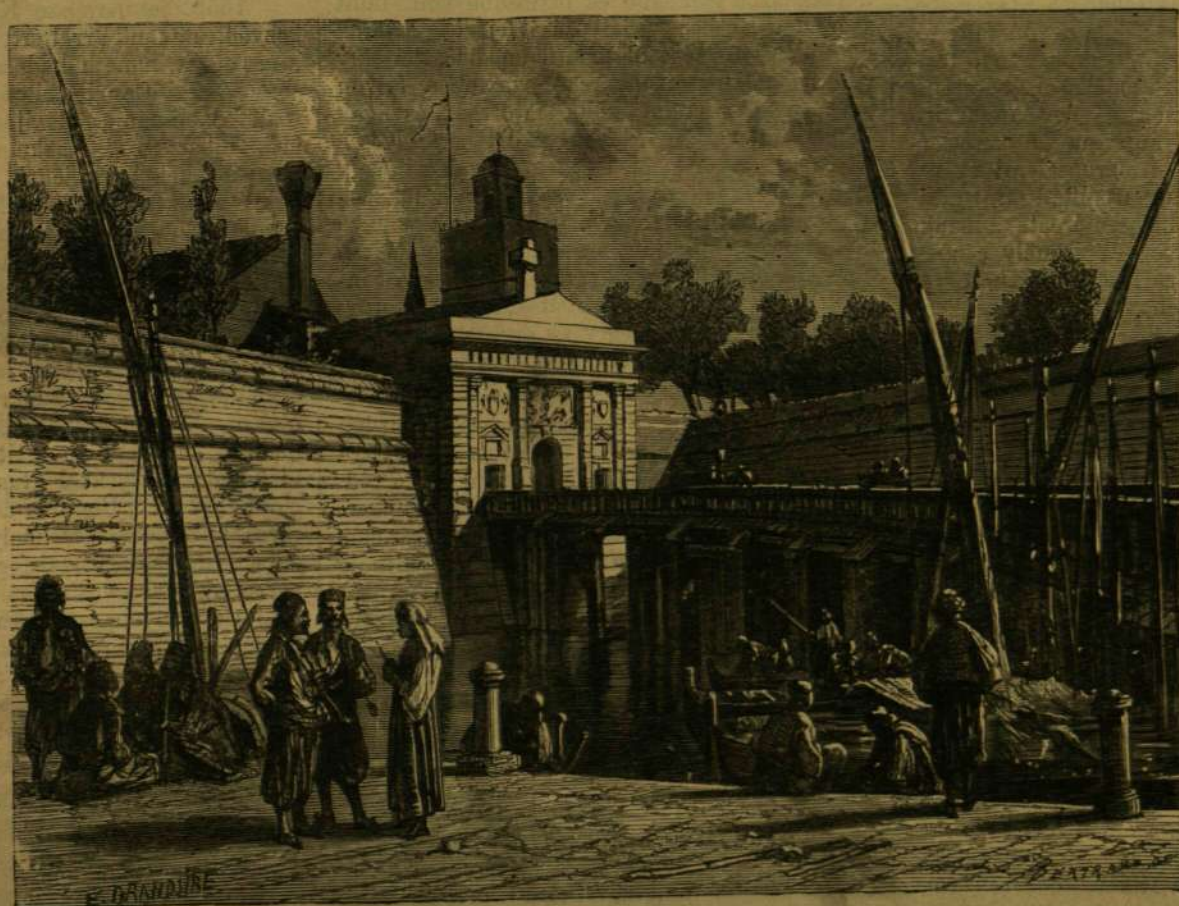
tüntet föl, Sammicheli terve szerint épült s méltó bemenetül szolgál e szép ódonszerű város-hoz. Verona szép kapuját idézi föl a szemlélő emlékeztetésében és teljes összhangzatban áll az erősség körfalával. Az alak egyszerű és komoly, nemes izlése ügyesen van összeegyeztetve a vár biztonságának követelményeivel s a művészeti felfogás a hadászati célok szem előtt

sok kápolna és zárda is van a városban. A székesegyház igen érdekes épület; a XIII. századból való s feltűnően ép állapotban maradt meg. Lombardiai izlésben lévén építve, nagyon hasonlít a veronai San Zenone templomhoz. A templomot Dandolo Henrik építette, miután a várost az egyesült velenceiek és francziák elfoglalták. Zára szintén gazdag római régiségekben s

Zára, mint említettük, jelenleg az egész Dalmácia fővárosa s egyszersmind érseki székhely is. A lakosság zöme római katolikus hitű; van egy kevés görög vallású lakosság is a városban s ezek a Szent-Illes templomában tartják isteni tiszteletöket. E templomot a görög hitűek a francziáknak köszönhetik. Mikor Marmont marsall Zarába érkezett, a város görög hitű

A Signoria-tér Zarában.

A szárazföldi kapu Zarában.

DALMÁCZIAI KÉPEK.

tartásával. Ez épületet Marcus Antonius Diedo emlékére emelték, ki a XVI. század elején proveditore volt Dalmáciában s közhasznú működésének sokféle nyomát hagyta maga után főleg Zarában.

A város templomai közt legnevezetesebbek a Szent-Chrysogone, a székesegyház, a Szent-Anasztazia, Szent-Mária, Szent-Simon és Szent-Ferenc templomok; s ezeken kívül még igen

utczáin sok helyen akad meg a szem a rómaiak korából fennmaradt ódon épületeken. Itt egy pogány templomot alakítottak át katonai szertárrá, amott meg gyönyörű oszlopfőt használnak szegyenköül, a Tengeri-kapu előtt római diadalív romjai porladoznak és a kormányzósági épületben a pápai bulláknak, a muzeumban pedig az ókori régiségeknek gazdag gyűjteménye van főlhalmozva.

lakói panaszkodtak neki, hogy hitők gyakorlására csupán egy kis kápolnával rendelkeznek, a melyben a híveknek alig fele része fér meg, a marsall rögtön parancsot adott a város előjáróságának, hogy a görög hitűeknek egy egész templomot engedjenek át.

Zarában sokféle iparág virágzik, de különösen a maraszkínó-gyártás tette híressé a várost. E finom szeszes italt a világ minden

részebe küldözik szét Zára hires szeszgyárosai, úgy hogy Triesztben, Szent-Pétervárott, Hamburgban, Londonban, Párisban, sőt még Új-Yorkban is nagyon keresett árúzzik a zárai marasszínó-liqueur.

Zára története ösidőktől fogva igen viszon-tagságos volt. A legrégibb korban Jaderának, később Diodorának nevezték. Hajdan igen jelen-tekény város és Liburnia fővárosa volt. Vízve-zetéke, mely a Kerka hűvös hulláma 30 mér-földnyi távolságból viszi a városba, Traján idejében épült. A római birodalom hanyatlása után a görög császárok birtokába került a város, mely azután örökös versenytárs tárgya volt a magyarok és velenceiek közt. 1103-ban itt koronázták magát Horvátország királyává Kálmán magyar király. 1115-ben június 30-án a velenceiek a magyar sereget itt legyőzték, a várost elfoglalták. A következő évben meg II. István magyar király uralkodása alatt a velen-ezeiket győzték le itt a magyarok. III. István alatt újból visszafoglalta Velence, amde Zára 1180-ban III. Béla király alatt ismét Magyar-országhoz pártolt. Így ment ez több századon keresztül, úgy hogy a város majd Velence, majd meg Magyarország alattvalója volt.

1409-től a Campo-Formióban kötött békéig (1797) Zára nyugodtan megmaradt Velence birtokában s mikor a peloponnesusi Moroceno a törökök ellen az ugynevezett moreai háborút idézte föl, s mely után Morea fel is szabadult, a zárai providitore generale is maga körül gyűjté a hű dalmatákat, megtámadva velők a törököket és levágott fejeiket hűsége jeleül Velen-czébe küldötte. Napoleon leveretése után a város egész Dalmáciával együtt, melynek fővá-rozává lett, jogszertű helyére, a szent István koronája alá került vissza.

Egy diplomata utazása keleten háromszáz év előtt.

(Folytatás.)

A jancsárok leírása Busbecnél nem közön-séges észlelő tehetségről tanuszkodik. Teljesen igaza volt, midőn magaviselőket a szerzete-sekével hasonlította össze; de nagyon feltűnő, hogy semmi kutatást nem tett ama kitűnő testi-örhad eredete körül, mely csodálkozását annyira fölébresztette. A jancsárok — egy angol író szerint — csakugyan olyanforma katona-szer-zetekes valának, mint a jeruzsálemi szent-János-rend lovagjai. Amurát szultán mint min-den korlátlan uralkodó, nagyon érezte a szük-ségét egy oly testőr-ezrednek, a mely csupán csak tőle függjön és hozzá ragaszkodjék, egye-dül hozzá, kit alattvalóival semmiféle rokon-szenvi kötelékek nem fűzték, ki alattvalói szo-kásait vagy nem ismerte, vagy nem törődött azokkal, s végre ki előtt nem volt más törvény, mint saját parancsa. E czéllal szervezte a szul-tán a jancsárok testőrszapatát, még pedig csupa keresztény fiatal emberekből, t. i. részint keresztény foglyok fiaiból, részint meg foglyul ejtett ifjakból, kiket mohammedán vallásban neveltek és a harcai mesterségre jó eleve beta-nítottak. Nőszülnök nem volt szabad, mert Amurát hihetőleg úgy vélekedett, mint Bacon lord, hogy a kinek neje és gyermekei vannak, kezeseket adott a végzetnek és nem oly haj-landó a nagyobbsszerű és veszélyesebb vállalko-zásokra, mint a nőtelen. Mikor a jancsárok intézménye már meglehetősen el volt fajulva, s mikor a nősülés meg volt nekik engedve, még akkor is nehezen juthatott el a nő férfi valamely magasabb tisztségre közöttük, mint-hogy a főtisztai állomásokat inkább a nőtelenek számára tartották fenn. Mikor Busbec Török-országban járt, e sajtóságos katonai intézmény virágzásának tetőpontján állott s azelőtt 42 évvel némi praeforianus hajlamokat is muta-tott, minthogy II. Bajazet szultán megfosztotta trónjától. Ilyesmit később is gyakran követ-tek el.

Ama kevés idő alatt, míg Busbec Budán tartózkodott, a törökök gyakran fölkeresték a császári követet, hogy asztalánál ebédeljenek és „hatalmasan megkedvelték boraim édes zama-tát”, — mondja utazónk. — „Ilyen italhoz nem igen juthatnak Törökországban s ezért annál mohóbban kívánják azt és ha hozzá juthatnak, hozzá is látnak becsületesen. Hajlandók eldor-

béználni késő éjszakaig; de utójára meguntam a dícsőséget, fölkeltem az asztaltól és szobámba távoztam; ők pedig egészen szomoruan távoztak el tőlem s nagyon sajnálták, hogy nem szív-hatták tele magukat, hanem tisztessegesen meg tudtak állni lábalkon.” Ezek az állhatatos ven-dégek jól el tudtak mulatozni mértékletes életű és tudós gazdájuk nélkül is, a ki gyakran ott hagyta őket asztalánál, habár maga vissza-vonult is. „Ha jól el voltak látva itallal, úgy elpityizálgattak, míg valamennyien holtárszere-itták magukat s egymás után az asztal alá esvén, ott aludtak másnap reggelig.” Tudjuk, hogy a Korán szigorúan tiltja mindenféle sze-szes italok élvezetét, de a törökök tulteszik magukat e tilalmon, még pedig a következő furcsa logika segélyével: „Tudnod kell,” — mondák a törökök Busbecnek — „hogy nálunk szörnyű véteknek tartják a borivást, főleg az öregebbek részéről; a mi a fiatalokat illeti, ők azt hiszik, hogy ez a bűn megbocsátható. De látva, hogy haláluk után egyforma büntetés vár reájok, akár kevés, akár sok bort ittak életök-ben, ha egyszer megízlelték ezt az italt, mind többet és többet isznak belőle; mert ha egyszer már úgy is magukra vonták vallásos törvényeik büntetését, úgy vélekednek, hogy e körülmény rovására vétkesnek akarmennyit és így való-ságos nyereségnek tartják, ha egyszer-másszor lecsiphetik magukat.”

Ily kellemes társakkal s a meleg források és a környék egyéb nevezetességeinek meglá-togatásával töltte el Busbec azt az időt, a míg a budai pasa felgyógyult, ki egy nagy összeg pénz elvesztése miatt nehéz betegségbe esett. Utazónk szörnyű ijedelmére az ő orvosát, Heer William Quaquelebeant hívták a pasához s ő (Busbec) szörnyen félt, „hogy ha meg talál halni a pasa, a törökök azt fogják hinni, hogy az én orvosom ölte meg őt s így módon az a jámbor ember (a doktor) nagy veszedelemnek lesz kitéve és a gyalázatnak egy része rám is fog hárulni, mint a ki részese voltam az egész dolognak.” Szerencsére a pasa jobban lett és egy — nem sokat érő — kihallgatás után meg-engedte a követnek a tovább utazást, mely Belgrádig a Dunán hajókon történt meg. Az utazás vizen gyorsabb és biztosabb volt, mint szárazon. Busbec csodálkozását fejezi ki a török hajósok merészsege fölött, kik a legködösebb vagy viharos időkben is gyorsan eveztek a folyón lefelé a sok malom, kiálló fatörzsek és ágak között, melyek az utat szerfölött veszélyessé tették. Egyszer neki is mentek valami nagy kiálló fatörzsnek a part közelében; a hajó iszo-nyut reccsent és derekából néhány deszka össze is tört vagy kihullott, s mikor Busbec ijedten ugrott ki ágyából s az evezőket ovatosságra in-tette, azok csupán annyit feleltek, hogy „Alaure” („az isten majd megsegít”) s erre a biztatásra mehettem vissza agyamba — írja utazónk — és aludhattam volna — ha tudtam volna.

Öt napi utazás után a követség minden baj nélkül érkezett Belgrádba. E nagy város láttára megjegyzi Busbec, hogy Magyarország e véd-bástyája, bár a korábbi nemzedék idejében ugyancsak keményen ostromolták azt a törökök először Amurát, azután Mahomet alatt, mindig hősiességgel védelmezte magát és a barbarokat roppant veszteségekkel verte vissza, de Szolimán betörésekor Belgrád vagy az ifjú Lajos király gondatlansága, vagy pedig a pártoskodó magyar nemesek civakodása következtében oly gyengén volt ellátva várórsággal, hogy nem volt képes védelmezni magát s az ellenség kezére jutott. Busbec Magyarország tönkrementjét Belgrád elestének tulajdonítja. Mikor egyszer ez a kapu felzárult, „szegény Magyarországra egész Iliádjá zudult a szerencsétlenségeknek.” Csapás csapás után következett, míg II. Lajos király 25,000 magyar élén, utolsó kétségbeesett ellenállást kísérelt meg Mohácsnál s Szolimán és 200,000 törökje által teljesen tönkre tetették. Kétségtelen, hogy a magyarok a folytonos vesz-tések miatt elgyengülve s a benső egyenetlen-ségek által is gátolva, jóval kevesebben vol-tak, mint az ellenség, de a gondos történetíró nem nagy fontosságot tulajdonít a számoknak. Mohács végzetes harczmezején a magyarok elvesztették királyukat, hét püspökjüket és egész haderejüket. A törökök előzőlötték Magyaror-szágot, bevették Budát s hatalmukba kerítették Erdélyt. „Mert” — mondja Busbec — „az otto-mánok e tekintetben hasonlítanak a nagy folya-

mokhoz, melyeknek földuzzadt hullámai, ha egyszer a partnak vagy gátnak, mely azokat féken tartotta, bármely részét lerombolták, szerteszétáradnak és mindenfelé kárt és szeren-csétlenséget okoznak. Így a törökök is, csakhogy még sokkal veszélyesebben, miután az akadá-lyokon, melyek őket visszatartották, áttörtek, borzasztó pusztítást vittek végbe, a hová eljut-hattak.”

Belgrádban alkalma nyílt Busbecnek, hogy a régi pénzker iránt érzett forró vágyát kiele-gíthesse, minthogy azoknak igen gazdag gyű-jteményében gyönyörködhetett ott. Orvosa, Quaquelebeant minden tekintetben hozzá való ember volt, mert a tudományokkal ő is épen úgy szeretett foglalkozni, mint Busbec. A Kon-stantinápoly felé vivő uton a társaság karaván szerájokban (így nevezik keleten a vendéglőket szállt meg; amde Busbec irtóztott e gyarló szál-lodáktól, mert valamennyi töröknek a szeme mind ő reá volt függesztve; „ott ugyan sem-mit sem lehetett volna titokban csinálni” — panaszkodik utazónk. A mi több, az volt akkor a szokás, hogy minden vendégnek egy-egy pilau-t küldöttek. A pilau Busbec szerint „egy nagy, csaknem akkora fatál, mint egy asztal; közepén lapos tányér van kocsonyává szétfőzött árpával s egy kis darab hussal, míg a tányér körül apró kenyérszeletek s itt-ott kis darabka lépesmézek voltak.” Busbec kézzel-lábbal igye-kezett visszautasítani azt a megtiszteltetést, hogy ebből a titkoszerű ételből egyék, minthogy saját ebédjét már megfőzte szolgálja s természe-tesen az étvágyát is sajnálta elrontani ezzel az ismeretlen és „hitetlen” étellel, amde a háziga-zda igen rosz néven vette a vonakodást s szörnyen magyarázgatta, hogy abból az ételből „három lófarkos pasák” is szoktak enni és így bátran megeheti egy keresztény követ is. A szegény Busbecnek nem volt mit tennie s így kénytelen volt elszánni magát az „öngyilkosságra” s egy sorsában megnyugodott philosophus hidegvérrel rontott neki a veszedelmes ételnek. Hanem annál kellemesebb volt csalódása. „Az étel na-gyon tetszett nekem” — írja Busbec — „mert olyan volt az, a melyet Galenus szokott ajánlani, igen egészséges és jóízű.”

1553. januárjában Konstantinápolyba ér-kezvén, utazónk arról értesült, hogy Szolimán nincsen ott, hanem hadseregének élén Amasi-ában, a régi Cappadocia egyik városában tábo-rozik. Szolimán ez időtájtban már meglehetősen idős ember volt s csaknem teljesen Roxolana nevű nejének és vejének, Rusztán nagyvezér-nek hatalma alatt állott, ki t. i. a nagyvezér, Törökországnak legnagyobb pénzügyi tehetsége volt. Ezek ketten folytonos cenzúrák által oda vitték a dolgokat, hogy a szultánnak egy szép reményekre jogosító fiát, Musztafát, a hadsereg bátyányát, kit Roxolana épen ezért nagyon gyűlölt, eltették láb alól, mert a szul-tánné saját szülöttét akarta helyette a trónra ültetni. Busbec minden további gondolkodás nélkül „megvetésre méltóknak” nevezi ama módokat, melyekkel Rusztán pénzt szokott előteremteni: „Ugyanis adót vetett a füvekre, rózsákra és ibolyákra, melyek a nagy urak kert-jeiben virultak; a hadi foglyok eziméret, fegy-verzetét, pánczélos ruháit és harci méneit eladatta s ilyen és ezekhez hasonló uton és módon annyi pénzt harárcsolt össze, hogy Szolimán biztosan érezhette magát e tekintetben. Van a konstantinápolyi szerájban egy szoba, mely fölött a következő felirat olvasható: „Itt van az a pénz, melyet Rusztán szorgalma és ügyessége halmozott össze.”

Míg utazónk amasiai nagy útjára tette me az előkészületeket — a mi szerfölött komoly feladat lehetett akkor — megsejmelte Kon-stantinápoly nevezetességeit és közelebről szem-ügyre vette az ottani lakosok életmódját és szokásait. Miként az a római bibornok, a ki a Földközi-tengeren kívül más nagy vizet még nem látott, szerfölött elbámult, midőn dagály idején a Themzét fölfelé folyni látta medrében, úgy a mi flamand utazónk is alig győzött eleget csodálkozni „az ott levő tengernek ama különös természetén, hogy széles áradatban mindig lefelé folynak s még dagály idején sem tér vissza.” Sajnálja, miszerint abbéli felelmében, hogy levele igen is hosszúra talán nyulni, nem írhat részletesen Chalcedonról, a vakok városáról, de némileg ő is epikur-természetű lévén, mint a legtöbb tudós, nem felede fölemlíteni azokat a

sokféle nemű és fajú halakat, melyeket a Bos-porusbán fognak és szintugy csettentget ajkai-val, midőn eszébe jutnak a Palus Maetisből (Azowi-terger) hozott rendkívüli izletes nyálánk-ságok: a finom kaviárok és más tengeri cseme-gék. Elbeszéli, hogyan állították fel a hippodron közepén emelkedő obeliszket s különös kedvét lelte abban az állatseregletben, a melyet épen akkor valamelyik keleti Casanova mutogatott a törökök nagyszerű fővárosában. Az oroszánok, párdúcok és tigrisek „oly szelíd és engedelme-sek voltak, hogy láttam, midőn az egyik ör az oroszán torkából épen akkor húzott ki erő-szakkal egy juhot, mikor az állatok királya föl-falni készült azt. Láttam egy fiatal elefántot is, mely oly vidám és játékos vala, hogy egyre tánczolt és labdákkal játszott.” Utazónk, úgy látszik, félt, hogy ez utóbbi állítását senki sem fogja elhinni; fölemlítvén tehát Senecának köte-len tánczoló elefántját s azt a másik ravasz állatot, mely Plinius szerint jól értett görögül, így folytatja elbeszélését: „De nehogy valami megátalkodott hazugnak tartsanak, hadd ma-gyarázom ki magamat: Mikor annak az elefánt-nak azt parancsolták, hogy tánczoljon, annyira izgett-mozgott egész testével s úgy emelte hol az egyik, hol a másik lábát, hogy ez csak-ugyan beillett volna egy kis tánczolásnak is; a mi pedig a labdajátást illeti, ormányával igen ügyesen vette fel a labdát és dobta el ismét magától.”

(Vége követk.)

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA MOSZKVTÓL IRKUTSKIG.

VERNE LEGUJABB MŰVE.

HATODIK FEJEZET.

Átkelés a Jenisein.

Augusztus 25-kén este felé a kibitka Krasz-nojárszkhoz ért. Az ut Tomszktól nyolcz nap tartott.

Tatár előcsapatok sehol sem mutatkoztak. Ténynek látszott, hogy a tatárokat valami fel-tartóztatta a gyors előnyomulásban. Strogoff Mihály nem tudhatta: mi volt az a valami. Egy orosz csapat, a jeniseiszi kormányzó-ságból, összerendezte magát, s Tomszknak nyo-mult, hogy azt visszafoglalja. Csekélyebb erő volt, mintsem az sikerülhetett volna; de a tatá-rok előnyomulását mégis késleltette s így leg-alább Strogoff Mihály, a czár futára, időt nyert, lassu haladásával is, tetemesen megelőzni a tatárokat. A csata 22-dikén volt Tomszk alatt, s így természetes, hogy 25-kén a tatárok még nem mutatkozhattak Krasnojarszkban. De a lakosság, félve a pusztító ellenség közeledtétől, csaknem teljesen kiűrtette a várost és a Jeni-sein túlra menekült. A tizenkét ezer lakóju Krasnojarszk, mikor az nap késő este a kibitka behajtatott, üres és néma utcákkal fogadta az utasokat, a kik megdöbbenve hajtottak végig a kihalt utcákon.

— Szent isten! sohajta Pigasoff Miklós, itt én nem talállok szolgálatot, mert itt senki sincs, a ki engem felfogadjon.

— Barátom, szolt Nadia, nem tehetsz jobbat, mintha velünk jössz tovább, akár Ir-kutsba.

— Már azt teszem, mit is tehetnek egye-bet, felelt Miklós.

— Várjunk holnapig, szolt Strogoff Mihály; az éj nem csak pihenést, hanem tanácsot is hoz.

Pihenő helyet könnyű volt találni, miután a házak legnagyobb része üres volt, s önként kínálkozott szállásul. A mi a pihenést illette, Nadia és Miklós pihentek is, de Strogoff ében tölté az éj nagyobb részét. A Jenisein való átkelés módjáról gondolkodott.

— Át kell mennem, akárhogy is! ismétlé magában szüntelen.

Szürkületkor Miklós befogott s meg sem volt egészen viradva, mikor a kibitka a folyó partjára ért. A révnél, melyhez az ut vezetett, megállottak, de kompot, sőt egyetlen csónakot sem láttak. Igaz, hogy még homályos volt, s az alatt fekvő sűrű köd miatt a folyam színe sem volt látható.

Vártak.

Lassanként kezdett világosodni; szél is kerekedett, mely megszagatta a ködöt. De azért kompot, dereglyét vagy csónakot nem lehetett fölfedezni. Miklós fölfelé, Nadia lefelé, megindultak part mentében. De egy óra mulva azzal a leverő hírrel jöttek vissza mind a ket-ten, hogy sehol nem található a legkisebb jármű sem, melylyel, akár a kibitkával, akár csak magok gyalogosan, átkelhetnének a vizen. A Krasnojarszkból a folyón túlra menekülő lakosság felhasznált minden kompot és csóna-kot az átkelésre, s természetesen valamennyi a tulsó parton maradt.

A parton apró házak, halászkok s révészek lakai voltak elszórva. Ezeket is fel kellett kutatni, ha akadnának valahol valamire, a mi átkelésüket segíthetné.

— Mi ez? kérdé Strogoff Mihály egy ily házikóban tapogatózva s valami akadván a keze alá.

— Tömlő, mondá Nadia, van még több is, valami hat vagy hét.

— S mi van bennök?

— Kumisz, felelé Miklós gazda, ki szintén épen oda érkezett. Soha jobbkor, mert a kész-leltünk épen fogytaknak van!

A kumisz, mint tudva van, erjedt kancza-téjből készült vastag ital, mely tápláló s egy-szersmind bódító erejénél fogva igen kedvelt itala a Kaukáz- és Urál-vidékieknek.

— Kumisz! kiálta Strogoff. Ám vegyünk abból is egy tömlővel, — de a tömlők! A töm-lők! Üritések ki azonnal a tömlőket. Ezekkel fogunk átúszni a Jenisein.

— S mi lesz a dereglyénk? kérdé Piga-roff Miklós.

— Maga a kibitka. Négy tömlő azt, kettő pedig a lovat elég lesz fentartani a vizen. Kel-tem én át már nagy folyón is ilyen módon.

A tömlőket tehát, egyen kívül, melyet tar-talmával együtt tettek föl a kibitkára, kiűrtet-tek, s megtöltve levegővel, mint üres hólýoga-kat, jó szorosan bekötve, a kocsi és a ló olda-laira kötötték. Ezzel hamar készen levén, neki indultak a folyamnak, mely itt mintegy másfél verst szélességű volt, de számos sziget volt benne, melyek szükség esetében pihenő helyül szolgálhattak ut közben.

— Nem félsz-e Nadia? kérdé Strogoff, a mint már a ló a vizet gázolta, de még a kere-kek is feneket értek.

— Nem én, mondá a bátor leány.

— Hát te, öcsém?

— Én, uram? Régi álomom teljesül: kocsi-ban csónakázni.

A három utas, elővigyázatból meztlálbra vetkezve, fenállt a kocsi derekban; Strogoff tartotta a gyeplőt, erős kezeiben, s a más kettő-nek utasításai szerint részatosan vezette az állatot, nehogy a víz sodra felfordítsa a jármű-vet. A víz sebes és hatalmas árja nagyon leve-tette őket észak felé, s az utazás jól ment mind addig, míg egy erős forgóba nem kerültek, melynek a ló nem bírt ellen állani, hogy ma-gába ne sodorja. Serko, a kutya, mely eddig uszva követte gazdát, ösztönzött segítve, maga is felkapaszkodott a kibitkára.

Strogoff, ámbár nem látott, igen jól megérezte mi történik. Azonnal elhatározta magát. Ledobta magáról felsőruháját, s a vízbe ugrott és kezével

megragadva a ló kantárszárát oly hatalmasat rántott rajta, hogy egyszerre kiragadta az örvény sodrából s ismét a folyam rendes árjá-nak adta át a kibitkát.

Két órával azután, hogy a balpartról elin-dultak, a folyam nagyobbik ágán szerencsésen áthaladva, egy szigethez értek, mely sokkal közelebb volt a tulsó parthoz, mint emehez. A víz annyira levitte őket, hogy hat verstnyivel voltak alább, mint a honnan kiindultak volt. De csakhogy szárazhoz juthattak. A szegény ló egészen el volt alélva, s alig bírt a szigetre felvászorogni. De egy órai pihenés s az üde zöld fű, a mit ott talált, ismét visszaadták előbbi erejét, s nekimehettek a víz második, keske-nyebb ágának. Ezen nem volt nagyobb nehé-zség az átkelésnél, csakhogy a víz még sebesebb volt, úgy hogy mindent összevéve tizenegy verst-tel alább szállottak ki a tulsó parton, mint a hol először a folyamba ereszkedtek volt.

Szibériának mind a három nagy folyama, melyeken híd, sem rendes átkelés nincs, végze-tes volt Strogoffa nézve. Az Irtisen tatárok támadták meg a csónakot, melyen evezett s elszakították tőle Nadiát. Az Obin lovát lőttek meg alatta s csak csoda által menekülhetett. Aránylag még a Jenisein való átkelés volt a legszerencsésebb, bármily nehézségekkel járt is magában.

Végre hihette Strogoff, hogy Irkutskigszabad az ut előtte. A tatárokat tetemesen megelőzte; üldöző átka: Ogareff Iván messze maradt mö-götte; s ő, vaksága daczára, először érezte nyu-godtnak magát küldetésének sikere iránt.

A kibitka, délkeleti irányban haladva, hogy a víz általi lesodortatást helyre hozza, mintegy tizenöt verstnyi ut után, ismét bele talált az Irkutskba vezető nagy országutba. Az ut jó volt s akadály nélkül lehetett haladni. A táj termé-keny, füves mezőkből, óriási legelőkből állott, de most pusztá és elhagyott volt, a lakosok, a nyájak és gulyák, felsőbb parancsból, kelet felé vonultak, hogy az előre nyomuló tatárok ne találjanak sem élelmet, sem elpusztítani valót Szibéria e legtermékenyebb tartományában. Az idő már hives, de szép volt s általában kedvezett az utazásnak. Nadia és Strogoff, kiállott vesze-delmeik és fáradtságuk után kissé magokhoz kezdetek térni; Pigasoff Miklós pedig tán soha sem érezte jobban magát. Élete förszenvedélye úgy is az volt, hogy lovat hajtson, s legfőbb dícsvágya a fuvarosság. Most ezt teljes mérték-ben elérte; s e fölötti örömben még arra is rá hagyta vétetni magát, hogy valamivel sebe-sebben hajtson a megszokott egyforma lépésnél. Strogoff, hogy erre rávehesse, elbeszélte neki, hogy ő és testvérhuga atyjokhoz sietnek, a ki Irkutskban, számüzetve él. Bizonyos, mondá, hogy a lovat nem kell agyon hajtani, de egy huzamban 15 verstet haladva, s négyszer pi-henve minden 24 órában, naponként 60 verstnyi utat megerőltetés nélkül tehetnek. Pigasoff Mik-lós hajtott a jó szóra, s örömmel mondogatta: — Hej, de fog örülni Korpanoff ur, mikor a fiát és leányát egyszerre hozzá fuvarozom!

Csak azt kérte ki magának, hogy ő is jelen lehessen ez örömdetes viszonylatásnál.

Igy haladtak, minden fönnakadás nélkül. Augusztus 28-kán elhagyták Balaískot, nyolcz-ven verstnyire Krasnojarszktól; 29-én Ribinsz-kezt, negyven verstnyire Balaísktól. Másnap ismét harmincz versttel odább Kamskba értek, hol a hasonnevi folyó, a Jenisei egyik mellék-folyója, ömlik le a Sayanski hegységbe. De mind e városok üresek és elhagyottak voltak, — a mi, ily messzire már a Jenisein tul, némi aggodal-mat ébresztett utasainkban.

A következő napokon egyhangú s esemény-

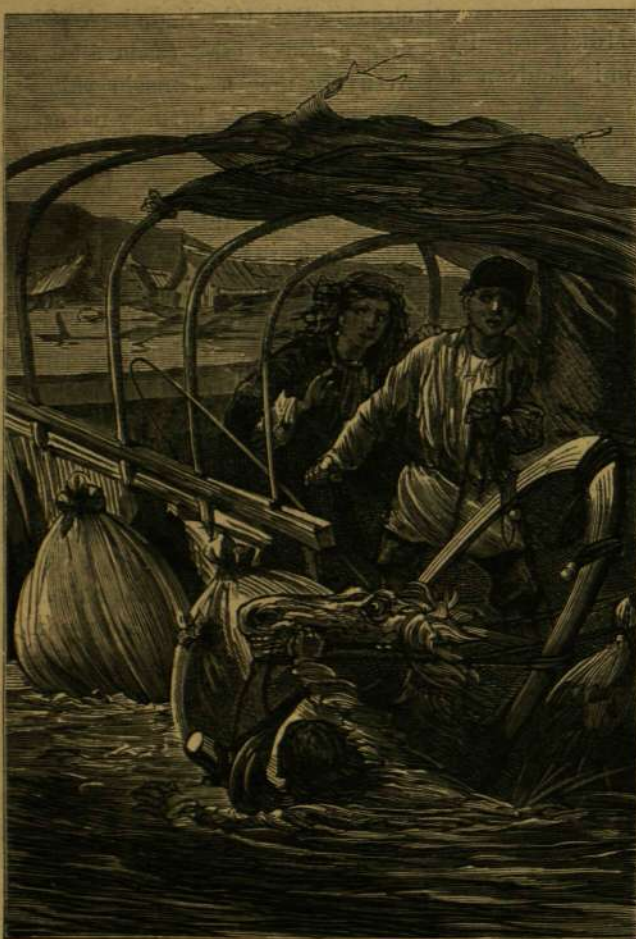
telen volt az utazás. Szeptember 4-kén reggel Birusinszkot érték, a hol elhatározták, hogy egy egész napot pihennek. Irkutskótól már nem voltak távolabb 500 verstnél. A tatár előhadnak semmi jele a hátok megett. Előttök semmi gyanus jel.

Mikor szeptember 5-én délután Birusinszkból kiindultak: egy nyul szaladt át az uton. Ez — mint Európában — ugy Szibériában is, közeli szerencsétlenség jelének tartatik. Strogoff természetesen nem látta, esetleg Nadia sem; de annál nagyobb baj volt Pigasoff Miklósról — hogy látta ő. Mert a babona azt tartja, hogy a szerencsétlenség csak azt találja, a ki megpillantja az uton átszaladó nyulat.

Attól kezdve Pigasoff gondolkodóvá, csaknem búskomorrá változott. Hiába biztatta Strogoff, hogy babona, haszontalanság az egész, ő csak azt felelé:

— Könnyű önnek! Ön nem látta a nyulat átszaladni a kibitka előtt? De én láttam.

S ebből aztán nem is lehetett kivenni.

Strogoff a vízbe ugrott.

És a következő napi ut igazolni látszott a balsejtelmeket.

Eddig csak elhagyott, önkényit kiürített városokat és falukat s odahagyott vidékeket találtak. Most elpusztított, letarolt mezők, leégett házak, szétrombolt faluk tűnéztek fel az uton, mint a hol ellenség járt.

De micsoda ellenség? Honnan jött? hol előzte meg, hol kerülte el őket?

Szeptember 8-kán egyszerre a kibitka megállott az út közepén. A ló horkantott s nem akart előre lépni. Serko siralmasan kezdett vonítani.

— Mi az? kérde Strogoff Mihály.

— Holttest fekszik az uton! kiáltá fel Miklós s ijedten ugrott a földre.

Egy megölt muzsik volt, kegyetlenül megcsontkítva s már egészen meghidegdedve.

Pigasoff keresztet vetett magára s imádkozott. Aztán Strogoff segélyével felre vonszolta az utból a halottat, s könnyedén, de tisztességesen eltemette.

De ha minden halottal ugyanezt akarta

volna tenni, a kit az uton találtak: ugyan meggyült volna a dolga. A mint Nizsni-Udinszkhoz közeledtek, tízével, huszával s mind sürűbben találtak a megölettek hulláit az uton, a mezőn.

Este felé meglátszottak a Nizsni-Udinszk tornyai a távolban. Különös alakú sűrű, setét felhők borongtak a város fölött. A mint közeledtek: látták, hogy nem felhők azok, hanem füst. S a villámok, melyek között cikáznak: a ki-kicsapó lángok. A város égett. S a halottakból, kiket az uton találtak: bizony következtethettek, hogy ellenség gyújtotta fel.

(Folyt. következik.)

Egyveleg.

— Állatvédő egyletek. Egy amerikai lap szerint Angolországban 70, Skótszágban 8, Írlandban 5, Németországban 36, Franciaországban 3, Oroszországban 5, Hollandiában 2, Olaszországban 5, Svájcban 10, Algierban 2, Ausztriában 5, Canadában 5, Ausztráliában 2, Norvégiában 3, Spanyol-

— A ramazán-ünnep Konstantinápolyban. A törökök nagy ünnepe, a konstantinápolyi izgatott hangulat közepette is nyugodtan folyt le, s a Kadier-Gued-Jessi szent éjjelét sem háborgatta semmi. Ez a padisah nászéjszakája, amaz éj, midőn a világ teremtetett s később Gábor arkangyal a korán első „szűráját” a földre lehozta. Pompás csónakjában ment az ünnep estéjén Abdul-Hamid a Nusreneh-mecsetbe, hol egy ideig imádkozott. Ezalatt künn gyönyörű tűzijáték rendeztetett; befejezését a szultán maga is végig nézte a császári kioszkból Tophanéban, hol az állami főhivatalnokok összegyűltek. Innen a szultán a katonák „Padisahim tsok jasah” („Sokáig éljen a padisah”) kiáltásai közt tért vissza vizen Dolmabaheséba, hol egy kiválasztott palotahölgy várakozott reá. A nagy néptömeg példás rendben maradt s a néha-néha feltűnő európai kalap a hívők feztömegében bántatlan maradt.

— Hány ügyvéd van Magyarországon? Erre nézve a Szántó-féle jogásznaptár a következő statisztikai kimutatást közli: Van Magyarországon összesen 4371 olyan ügyvéd, ki igazolt kamarai tag és rendszeresen működik. Nagyobb városunkban a következő számmal székelnek ügyvédek: Budapesten

Holttest feküdt az uton.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA.

országban 2, Walesben 2, Argentínában, Belgiumban, Fok-tartományban, Dániában, Chiliben, Indiában és Svédországban egy-egy s végre az Egyesült-Államokban 66 állatvédő egylet van s eddig hat nemzetközi kongresszus tartott a végül, hogy az állatokat hogyan lehetne megvédeni az emberek túlságosan kegyetlen bánásmódja ellen.

— Az első magyar szabadkőművesek. Nem lesz érdektelen tudni, — írja a „Budapesti Napilap” — kik voltak az első magyar szabadkőművesek. Minden valószínűség szerint a Bécsben 1742-ben alakult „Au trois canons” („A három ágyúhoz”) című páholy magyar tagjai voltak az első hazai szabadkőművesek. E tagok névsora következő: Amadé János gárdista; Bánóczy Ignác, hadnagy a gróf Forgách-erredben; Bethlen Gábor gróf, néhai erdélyi főkanzellár s később Mária Krisztina főhercegnő főudvarmestere; Draskovics Kázmér gróf; Kemény János és Kemény Lajos bárók, végül Reviczky Károly, Szilágyi M. és Székács Lajos. Emlekeztető még, hogy a „három ágyúhoz” címzett bécsi páholyt alakulása után csakhamar elnyomták, úgyhogy csak titokban létezhetett. A páholy időközben többször változtatta nevét, míg nem 1790-ben végkép fölcsúszott.

658 működő ügyvéd, aztán jön Nagy-Várád, mely 86 ügyvédet táplál kebelében: Pozsony 79, Arad 77, Kassa 71, Debreczen 65, Pécs 65, Temesvár 59, Eger 56, Miskolc 53, Nyitra 51, Szatmár 48, Szeged 47, Kolozsvár 47, Győr 46, Kecskemét 43, Nyiregyháza 42, Sopron 42, S.-A.-Ujhely 41 és Szabadkán 40 ügyvéd lakik; ezután 40-en alul 20-ig jönnek a következő városok: Eperjes 38, Székes-Fehérvár 35, Komárom 34, Maros-Vásárhely 33, Pápa 31, Szombathely és Ungvár 30, Nagy-Bécskerék 29, Nagy-Szeben, Kaposvár, Rimaszombat és Veszprém 28, Gyöngyös, Brassó és Nagy-Károly 27, B.-Gyarmat 26, Nagy-Kikinda 25, Ujvidék, M.-Sziget 23, Zala-Egerszeg, Baja 22, Nagy-Kanizsa, Nagy-Szombat és H.-M.-Vásárhely 21; végre Besztercebánya, Gyula és Esztergom 20. — A közjegyzők száma hazánkban 218, mely szám a 10 közjegyzői kamara között a következőleg oszlik meg: budapesti közjegyzői kamara 36 tag, kolozsvári 25, pozsonyi 25, kassai 22, debreczeni 21, szombathelyi 19, pécsi, szegedi és temesvári 18 — 18, s az aradinak 16 tagja van.

A temetőben.

— Fővárosi térsza. —

Hogy kizarándokolsz halottak estéjén a sírok nagy országába, melyben ezer meg ezer méceset gyújt a kegyelet s a feledni nem tudó szeretet: eszedbe jut, hogy tán lesz idő, midőn az élők nem röhögnek le ily meghatón kegyeletük adóját a holtak iránt.

Azt mondják nekünk, hogy rossz szokás átadni az örökre kihűlt s megdermedt testet az anyaföldnek. Nyomós érvekkel szerepeltetik az orvosi tudományt a hullák eltemetésének ellensége gyanánt. Harczélbe állítják magát a közegészségügyet — tehát az élők legsarkalatosabb érdekeit — a keresztényiség főállása óta divó temetéssel. S mindezt azért, hogy diadalra segítsék a „hullák elégetésének” ezidőszint majdnem Európa-szerte szellőztetett ügyét.

Jól van, jól! Meghajlunk a tudomány — tehát az elme — érvei előtt, elismerve, hogy közegészségügyi, sőt nemzetgazdasági tekintetben is előnyösebb volna átadni szeretteink testét az emészto tűznek. De hát a szív érvei nem nyomnának semmit e kérdés mérlegének másik serpenyőjében?

Van valami mélyen bántó azon eszmében, hogy néhány negyedóra múlva ne maradjon egyéb egy-két kilogramm hamunál azon drága testből, melyet az imént még ravatalon láttunk kiterítve. A szeretett családtag, rokon, vagy barát halálánál van még valami keserűbb és lesújtóbb is a hátramaradtakra nézve, s ez a hulla eltűnése vagy megsemmisülése.

A fájdalomtól zaklatott szív vigaszt talál abban a tudatban, hogy szerelmének, vagy szeretetének tárgya gondosan ápolott, virágokkal beültetett s könyektől áztatott sírban nyugszik. A hit s a remény mérsékelhetik a fájdalmat, felkeltve a hantok fölött térdelőben a gondolatot, hogy csak néhány látnyi földréteg választja el a lent nyugvótól. S valahogyan az Üdvözítő vigasztalja meg egykor a holt leány ravatala fölött kesergőket, a fájdalomtól megsebzett szívekre balzsamot csepegtető szavakkal: „A leányzó nem halt meg, csak alszik” — az onkóppen fogja a vallás megvigasztalni a hívőket, ébren tartva bennük a reményt, hogy jövendő nap, melyen föl fog ébredni hosszú álmából, a rögök által takart drága-halott.

A materialismus szemünk közé kaczag ezen érvelésünk miatt. A kit a föltámadás reménye vigasztal, — kiáltja felénk — annak teljesen közömbös lehet, vajjon föld alatt nyugszik-e drága halottja, vagy hamutartóban áll-e a székerey tetején. „Isa por s hamú vagyunk” — mindenképen. Utóvégre az anyaföldnek átadott tetemből is hitvány por válik idővel. S míg az urna megörzi nemzedékről-nemzedékre az elégetett családtagok hamvát: addig az elásott tetemnek csontjait kegyeletlenül fogja napfényre tenni a jövő napszámosa. Nem láttuk-e hogyan bántak egy nem oly régen sirba szállt ivadék csontjaival a régi „váciuti temetőben”?...

Ismét a hidegen érvelő elme kifogástalan logikája, de gyöngédelen okoskodása oly kérdésben, hol döntő szava aligha nem a szívnek van. A nyomtalan eltűnése, vagy a kihűlt test megsemmisülésének tudata a hátramaradtakra nézve magánál a halálnál is elviselhetlenebb. Oh, az még vigasztaló egy anyára nézve, ha elborithatja utolsó csókjaival megholt gyermekét és kijáratat évről-évre a temetőbe, imádkozni a sír fölött, friss koszorút tenni a fonnyadt helyére és öntözni a rögöt borító virágokat és örökzöldeket! De mily vigasztalan s hatványozottan mardosó a fájdalom akkor, ha egy drága családtag nyomtalanul tűnt el akár a csatamezőn, akár hajótörés alkalmával. Nincs sirja, hová eljáratnánk lerögni kegyeletünk adóját. Eltűnt, mint a szappanbuborék a megmérhetlen világűrben.

Vagy azt hiszik, hogy néhány maroknyi hamu — elzárva urnába vagy szelenczébe — pótolni fogja a fájdalomtól megtört szívekre nézve a virágos sírt, mely fölött oly gyakran mosolyog biztatón a kék égboltozat? Hová lesz a temető költsége: a szomorufűzék és galagonya-bokrok között hangzó vidám madárdallal, a rózsá, szegfű, nefelejts- és rezedaágyakkal, a sírok fölött virágkehelyről virágkehelyre szálló zümögő méhekkel s a kápolna harang-

jának bekét s önmegadást hirdető kongásával? Nem bántó s fájdalmat élesztő-e a gondolat, hogy majdan így kell tán szólnia egyik-másik szegény ördögnek látogatójához: Lásd, ebben az uborkás üvegen apám, amabban a paradicsomos üvegen pedig kis fiam hamvai nyugszanak!...

Hogy ilyen s hasonló gondolatokba merülve, leszállunk a közúti vasut túltöltött kocsijáról, fölkap az emberár, ellenállhatlan erővel sodorva a kerepesüti temető azon kapuja felé, mely ma kizárólag bejáró gyanánt szolgál. Mint egy hatalmas folyam, mely tekervényes kanyarulat után majdnem azon ponthoz érkezik vissza, hol furcsa vargabetűje kezdődik: özönlik be a temetőlátogatók szakadatlan tömege az egyik kapun, hogy a másikon koszorútanul érkeznek vissza.

Mert ma a koszorúköti ipar nagy napja van. Uton-utfélen kínálgatják koszorúikat a virágárusok s kertészek. Kaphatsz drágát és olcsót, izlésest és izléstelen, valódi virágokból kötöttet s utánzót virágokból állót, olyant, mely csupa örökzöldből áll s olyant, melyben a legpompásabb fehér s piros kámeiák mosolyognak elő a virító lomb széles zöld keretéből.

Belépünk a temetőbe...

Mily nagy országa ez a holtaknak! Szinte áttekinthetetlen hosszágban emelkednek a sirhantok sorai, melyek között föl-alá tolong a közönség.

Engedjük magunkat tovasodortatni az emberár által, mely meg-megáll egy-egy föltűnőben díszített sír előtt. Koszorúk, virágok, zöld lombfüzerek, mécesek és tarka lámpionok mindenütt. Van-e ma sir, melyre nem fektetett — ha még oly szerény — koszorút is a szeretet és kegyelet? Van-e hant, melynél nem rebeg imát vagy egy agg nő, vagy egy viruló leány?

Van...

Ki tudná megmondani, minő megrázó tragédia rejlik abban, hogy egy-egy keresztén még csak örökzöld koszorú sincs?! Talán itt nyugszanak már mindazok, kik a mai napon leróvták volna kegyeleltük adóját a most elhagyottan álló sírnál...

Nemzeti himnus lelkesítő hangjai rezgik át a hűvös novemberi léget. Az egyetemi fiatalok énekelik a „Szózat”-ot jó hazafiak sirjánál. Sokan, nagyon sokan nyugszanak itt, kiknek nevét nem egy család, város vagy megye, hanem az egész ország említi kegyelettel. Ott, emelkedik, körül özőnölve a tolongó sokaság által, az igénytelen kápolna, mely Deák Ferencz porladó testét foglalja magában. Ott fehérik az izléses stílusban épült mauzóleum, melyben Magyarország első miniszterelnökeinek: Bathány Lajosnak tetemeinyugszanak. Ott vannak, koszorúkkal és mécesekkel borítva a költők, a művészek, a tudósok s a vértanúk sírjai.

Alkonyodik...

Hosszu sorban vonul a közönség a fiatalok után, mely sorra járja a magyarságra nézve drága sírokat. Lelkes beszédek roppannak el az ifjak ajkairól. Nekik is van halottjuk a nagy sírkertben: Forinyák Géza, ki áldozatul esett tizenhat évvel ezelőtt az abszolút uralom rendőri önkényének.

Alkonyodik...

Ragyogón világitanak a hantok fölött a lámpionok, mécesek és kandelaberek hosszú, tarka füzerei. A temető látogatottsága most érte el tetőpontját. Halk imát rebegnek özvegyek és árvák ajkai a szeretet világát ékített sírok fölött, s hogy sodortatva az emberár által, elhagyod a halottak kivilágított városát, biztatón hangzik feléd az ifjúság karéneke:

„Balsors, a kit régen tép,
Hozz reá vig esztendő,
Megbűnhődte már e nép,
A mulat s jövendő!”

Borostyáni Nándor.

A gazdálkodás Romániában.

Craiova, 1876. október.

A bukaresti magyar hírlap első száma fölemlíti, hogy Romániában igen kevés gazdaság van jól berendezve, és hogy a boérok nem szeretik jóságukat maguk kezelni, ha pedig maguk kezelik, nem becsülik meg tisztjeiket. Sok igazság kevés sorban. Példát hoz fel pár jószágról,

melyek jól vannak rendezve, hanem itt már nem találta el az igazat, mert azok is vannak ugyan rendezve, de nem úgy, hogy itteni példakul lehetne felhozni.

Magyarországon kevésbé ösmerik Havasalföld gazdaságát, termelői képességét, szállítási eszközeit, pedig ezt senkinek úgy érdekében nem volna ösmerni, mint a budapesti kereskedőknek, mert maholnap készen lesz a veresrova-temesvári vonal, a melyen — az első Dunagőzhajótársaság egységárskodása és a vaskapui nehézség nem szolgálván többé gátul — Románia tömötelen gabonát — habár selejteesebbet is mint az alföldi, de elég jó molnárnak valót — bir majd szállítani, tengerit pedig annyit, mint egy ország sem Európában. Tudom jól, hogy erre mosolyognak a Steinerék, a kik már egyszer-kétszer megpróbálták itt a vásárt. De ha ők itt a rossz, silány, könnyű, piszokkal telt gabonát visszautasítják, míg a jó, nehéz árut megfizetik és keresik: rövid pár év alatt ki fogják szorítani a görögöket a nyeregből és az egész havasalföldi termelésnek más alakot adnak. Most az, a ki itt jó fajta, de különösen jól tisztított gabonát termel: vesz, mivel a görögök nem fizetik meg olyan arányban mint a miibe az a termelőnek — munka, tisztítási költségekkel kerül. Második nehézség az, hogy a mostani gyors szállítás a Dunán felfelé tömötelen pénzbe kerül, és bármily olcsón adják is itt a gabonát: fölfelé szállítva többé kerül, mint azt Magyarországon megszerezhetni. Ezért viszik innen a gabonát inkább Szulina, Stambul, Marseille felé, mert e vízi út vitorlás hajókkal olcsóbbá kerül, mint Severinből Pestre szállítani. Ösmeri tehát Románia természetét már csak azért is szükséges volna, mert maholnap egyik ország termelése a másik ország piacára nagy befolyást fog gyakorolni, mint gyakorol Magyarországon az idén Romániára, hol nagyon kevés és rossz — könnyű — buza termelt, Magyarországnak pedig, ha nem sok is, de szép, nehéz. És mi lett a következés? Az, hogy romániai búzát nem lehet még szeszgyárosoknak sem eladni.

Hogy Románia nem termel többet és jobbat, annak oka az, hogy a birtokosok nem kezelik maguk jószágait, hanem haszonbérbe adják, még pedig nem olyan bérlelőknek, a kik értenék a gazdálkodást csak nagyjából is, hanem üzérkedőknek, a kik a jószágok lakó parasztok bőrére számítanak. A „lege rurale”, a jobbágytörvény három osztályt — a mint volt azelőtt — állított fel a parasztok közt: 1-ör olyanok, a kik négy ökörről dolgoztak, ezek kaptak szántóföld, kaszáló és legelő fejében 11 pogon földet (egy pogon 1296 □ öl Serban Voda, vagy 1303 □ öl bécsi); 2-or a kik két ökörről dolgoztak, 7 3/4 pogont; 3-or a kézművesek három pogont. Ezt kikapták 1864-ben, de ez nekik nem elég, sem szántó, sem kaszáló, sem legelő földnek, s így az árendásra vannak szorulva. Az egész jószágot, ha bár 10—20 ezer pogon is, ők mivelik egyezség útján, mely a helyi körülményekhez képest különböző. A hol a népesedés sok, a föld kevés: ott igen szigorú egyezségek vannak; a hol pedig megfordítva sok föld, kevés lakos van: igen olcsó a földmívelési egyezség, de mindenütt megegyezik abban, hogy a haszonbérlet egyetértve a primárral (quasi polgármester — falusi bíró) olyan pontokat csuszát az egyezségbe, mely hasznos ugyan neki, de a munkás földmivelőt csak bosszantja, elkeseríti, ravaszagra, csalásra ingerli, rossz munka-tétellel készíti, hogy magának ez uton, mivel más útja nincsen, elégtételt szerezzen. Ily viszonyok közt az okszéri földmívelés, a föld hasznának lehető elvétele nem foganatosítható.

Vannak sokan, a kik földjeiket maguk kezelik, ilyen Dúdest, ilyenek a Mihály herceg-féle jószágok, hol boldogult dr. Patzek Károly igazgatása alatt a 60-as években oly virágzásra volt emelve a gazdálkodás, mint sehol másutt az országban, — a Misa Anastas-féle jószágok, Stirbey Bibescu, és sok mások. De mindenek előtt kellett volna említenem Vrányi Sándor urat Putineun Teleorman megyében; ő 10 ezer holdas jószágát maga kezelte, gözkeivel szánt, jövrő ménest tart, és hiszem, hasznát is látja. Sokan megpróbálják maguk kezelni, de legnagyobb része vagy visszajár az első pár évi költség befektetésétől, vagy nem talál alkalmas emberre, mert a bennszülöttek közt kevés alkalmas

ADAMCSIK JÁNOS
lakatos-mester, Budapest,
VII. ker. Wesselyéni (aréna) utca
3. sz. a nagykereszt-utca sarkán
ajánlja és rakítást mindenféle
takaréktűzhelyekből
lemez- v. cserépfalazattal
valamint falazás nélkül. 2487 - 90

Partásoknak
ajánlatik a legjobb porosz
FLÜCK-SZALONSZÉN
mezébe szállítva a frt 1.05, egész fuvarban a frt 1,
stvérek kőszén-telepei.
Zweig Lajos, mérleg-utca 2.
és dús választék található
stvérek szűcs-árusoknál
váci-utca 17. sz. alatt,
sony, legújabb selyem és posztó bundák,
városi bundákban, nemkülönbén karketyúk, gal-
angora szőnyeg s még több e szakba vágó czik
tetemes bevásárlásunk s az ennél elért mérsékelt
nyag úgy minden darabnak jó és izlésees kiállítása,
a azon előnyben részesíthessük tisztelt vevőinket,
lehesse birtokába, mely minden tekintetben kíván-
éveken át, szépség és jószágát megtartva használható
árt kezességet is vállalunk.
telések beküldött mérték után, pontosan és gyorsan esz-
2483 — 6

A. ezelőtt **Tursch F.**
 yakkendők, gallér és kézelők, főkötők Plissés és Ruches
 kekben, továbbá nemez sárszoknyák és reggeli öltö-
 2555

12. sz.
 váczi-utca.
 legjobb tarjání szalon-köszén 60 kr.
 legjobb porosz szalon-köszén 95 kr.
 pírészén (coaks) 80 kr.
 terfa 8 frttól 22½ frtig.
 megrendelt mennyiséghez aránylag lesz számítva, s kívánatra
 esküdvé.
 legrégibb fűtőanyag-üzlete
 és
 rszesz-gyár fő-raktára
 utca 12 : korona-utca sarkán, az udvarban, 13. sz.

magyar irodalmi művet kiadásra ön Budapestén (egyben megjelent és minden könyvtárunknál kapható :
mont és id. Risler.
eny a párisi életből.
 Irta
DET ALFONS
 akadémia által jutalmazott pályamű.
 Francziából fordította
Y ISTVÁN.
 Ára műve 2 frt.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl.: egész évre .. 12 frt
félévre .. 6 » Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt
félévre .. 4 » Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. 6 frt
félévre .. 3 »

46. szám. — 1876. Budapest, november 12. XXIII. évfolyan

szeretik s érte minden tetteire készek. Katona ügyességének, különösen hadászati képességének elvitázhatlan bizonyítékait adta nemcsak e hadjáratban, hanem már a Krimben és különösen 1866-ban, midőn Omer pasának segítségére ment Montenegróba. A hegyeken át csaknem hannibali vállalatot vitt véghez. Egyszerű és szerény fellépésében úgy, mint életében; s bár idős ember, a nélkülözéseben katonáival osztozik. Sátor alatt tanyatisztjeivel étkezik s velök együtt viseli a legnagyobb fáradalmakat. A magyar ifjúság derék hőst díszkarddal szándékozik megtisztelni.

Dervis pasa a boszniai hadtest parancsnoka, nem tüntethette ki katonai ügy-

Szép, jó és dús választék található
Deák Testvérek szűcs-árusoknál
Budapest, Váci-utca 17. sz. alatt,

mindennemű női bárszpon, legújabb selyem és posztó bundák, ugyszinté férfi utazó és városi bundákban, nemkülönbön karköttyük, gallér, lábszák, lábkosár, angora szőnyeg és még több e szakba vágó cikk keblben.

A tavasszal történt tetemes bevásárlásunk és az ennél elért mérsékelt árak, lehetővé teszik azt, hogy úgy mind minden darabnak jó és izléses kiállítására, mint mérsékelt, áránál fogva azon előnyben részesíthessük tisztelt vendöinket, hogy ez által oly tárgyakat lehelesen birtokába, mely minden tekintetben kívánságának megfelel, s több éveken át, szépség és jószágát megtartva használható legyen, s még a valódiságtérte kezességét is vállalunk.

 Félkei megrendelések beküldött mérték után, pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

2483-6

Boros A. ezeltött

ajánlja új választékát női nyakkendők, gallér és kézelők, főkötők Plissés és Ruches és egyéb Confection czikkeken, továbbá nemez sárszoknyái és reggeli öltönyökben stb. stb.

Türsch F.

2555

12. sz.

váci-utca.

12. sz.

váci-utca.

50 kilo = 1 vin.

4 köbméter fa 8 frttól 22½ frtig.

A szállítás és berakás a megrendelt mennyiséghez aránylag lesz számítva, s kiváratra kimerítő árjegyzékek lesznek beküldve.

legjobb tarjáni szalon-köszén	60 kr.
legjobb porosz szalon-köszén	95 kr.
pírszén (coaks)	80 kr.

ÉDER legrégibb fűtőanyag-üzlete

és

a pesti légszesz-gyár fő-raktára

központi iroda, váci-utca 12 : korona-utca sarkán, az udvarban, 13. sz.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-
utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

Ifj. Fromont és id. Risler.

Regény a párisi életből.

Irta

DAUDET ALFONS

A francia akadémia által jutalmazott pályamű.

Francziából fordította

NAGY ISTVÁN.

Ára füzve 2 frt.